

KURU OTLARIN YUTTUKLARI

Şule Öncü¹

“Varoluşsal vakum” **Nuri Bilge Ceylan** sinemasındaki en bariz unsurlardan biri. **Viktor Emil Frankl**’ın literatüre kazandırdığı bir kavramdır; boşluk, yabancılaşma, yararsızlık, amaçsızlık ve anlam yaratamamakla tanımlı bir yutulma, yok olma hali. Bu oluşu (olamayışı) anlatır **Ceylan**. Yaşamaya uygun iklim ve imkân bulamamış, kendini var edememiş, yüzü eylemsizliğe ve ölüme dönük küskünleri, dünyanın taşrasında kalmışları, yaşama cesaretini yitirmişleri anlatır.

Filmlerinde hayatın seyrekliği ezer insanı. Metropol insanının kavrayamadığı, içine giremediği ve “taşrayı” anlatan yapımları alımlamasına engel teşkil eden unsur bu seyrekliktir. Oysaki metropol insanı da aynı varoluşsal vakum tarafından yutulur. Onunki sadece daha gürültülüdür.

¹ Klinik Psikolog

İlişkileri konuşulanlardan çok konuşulmayanlar belirler **Nuri Bilge Ceylan** sinemasında, ki bu da ilişkinin varoluş vakumudur. Şüpheler, korkular, kaçışlar, art niyetler, zihin okumalar, pasif agresif suskunluklar, yaşam nefreti, kendinden ve gelecekte umutsuzluk soğurur, yutar ilişkiyi. Konuşmalar anlamak için değil yenişmek içindir. Sözcükler kum gibi dağılır, anlam ufalanır, her varlık ıskalar diğerini, temas edemez. **Kuru Otlar Üstüne** de (2023) süregiden bu özgün anlatının devamı niteliğinde. Yine hepimiz adına itiraf niteliğinde “İyi ki çekilmiş” dediğim, çok değerli bir yapım; çünkü her şeyden önce hakkımızda çok şey düşündürüyor, konuşturuyor.

Samet:

Gitmek değil Samet’in arzusu. Arzunun reddinde o. Kendi yaşamsallığının, “şimdi ve burada” varlık göstermenin reddinde. Kalkıp gidemediği yerlere, ona verilmeyen rollere talip. Ve gittiği an bunalacak, olduğu an oluşu reddedecek. “Olmasın” denileni oldurana kadar uğraşıp, oluşun akışına girmeyecek.

İklimler'in (2006) İsa'sı gibi, hep kapı eşiklerinden geri dönecek. İskalama erbabı Samet. Sinsice haz aldığı ıskalama anları arasında kalan köhne zamanı; ertelemelerle, oluruna bırakmalarla, unutmalarla, yok saymalarla dolduracak. Duygusuna eşlik edilmemiş, sezgisi anlaşılmamış, potansiyeli görülmemiş, insan yerine konulmamış çocuğun ebedi tanrıçılık oyunudur bu toprakların ruhsal telafisi.

Gerçek bir ilişki doğamaz Samet ile öteki arasında, çünkü öteki, ikinci bir tanrı olarak, onun tek tanrılı evrenine ters düşer. Negativist, pasif agresif, dışlayıcı yapı,

yabancı madde olarak algılar ötekini ve içine almaz. Tam Nuray'la ilişkiye gireceği eşikte yaşantıdan geri sekişi, Samet'in kapalı devre kişiliğini, yabancılığını, kopukluğunu, "dışarıdalığını" o kadar iyi vurguluyor ki.

Dördüncü duvarı (tiyatro ve sinemada seyirci ile kahraman arasındaki varsayımsal duvar) yıkmak, kahramanı seyirci ile temas ettirmek içindir. **Ceylan** ise, Samet'i hikâyeden koparır ama seyirciye döndürmek yerine, oynamakta olduğu oyunun geri planına, ebedi yalnızlığına, "kendine mahkûm" oluşuna fırlatır.

Nuray:

İnsanın varlığına karşılık bulamadığı bir coğrafyada, ısrarla o karşılığın peşine düşen, varoluşsal vakum tarafından yutulmaya direnen bir karakter Nuray. Türk sinemasının susarak ve kendini esirgeyerek ötekini cezalandıran, pasif agresif, yıkıcı kadın karakterlerine karşıt olarak, dürüstçe, açık iletişimle, kendini ortaya koyarak bağ kuran, yapıcı bir figür.

Nuray, iki erkek arasındaki rekabetin pasif nesnesi olarak unutulup gitmeyi reddeder. Samet ve Kenan'ın durgun, miskin ama temkinli hayatlarını "karıştıran", ikisinin de maskesini düşüren bir bozguncu olarak aralarına girer ve onları samimiyetsizlikleriyle, art niyetleriyle yüzleştirir.

Bir Zamanlar Anadolu'da (2011) filminin komiser Naci'si ne demişti hatırlayalım: "Nerede bir karışıklık görürsen kadına bakacaksın". Samet ve Kenan'dan kendisiyle etkileşime girmelerini, varlığına bir karşılık vermelerini, bunun için de aslında var olmalarını, varlık göstermelerini talep eder.

Yaşam korkusuyla ve çatışma sakınımla kendi içine kaçmışları, yüzü ölüme dönükleri silkeleyip hayata döndürür. Tam da yapılması gerekeni yapar. Yakınma ve kendine acıma döngüsüne düşmemek için militan ruhlara özgü bir “delikanlılığa” tutunsa da (bu tutunuş onu zihin güreşçisi yapıyor) yüzü her şeye rağmen yaşama dönük bir karakter Nuray.